

PROJE KAPSAMLI MAYIN TEMİZLEME STANDARTLARI (PKMITS)

Mart 2026

PKMITS-19 Tıbbi Destek ve Hasta / Yaralı Tahliyesi

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi
Millî Savunma Bakanlığı
Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı
Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi
Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)
06330 Yenimahalle / Ankara/TÜRKİYE

E-posta: turmac@msb.gov.tr
Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33
Faks: 0 (312) 2131826
(Web: <https://msb.gov.tr/Mafam>)

Uyarı

Bu doküman, kapak sayfasında belirtilen tarihten itibaren yürürlüktedir. Proje Kapsamlı Mayın Temizleme Standartları (PKMTS) sürekli gözden geçirme ve revizyona tabi olduğundan, kullanıcılar dokümanın durumunu doğrulamak için, MAFAM D.Bşk.lığı İnternet sitesine (<https://msb.gov.tr/Mafam>) başvurmalıdır.

Telif Hakkı

Bu doküman, bir Proje Kapsamlı Mayın Temizleme Standardıdır (PKMTS) ve telif hakları MAFAM'a aittir. Bu doküman veya bir kısmı, MAFAM'ın önceden yazılı izni olmaksızın, hiçbir biçimde veya vasıta ile ve başka amaçlarla kopyalanamaz, saklanamaz veya iletilemez.

Bu doküman satılamaz.

Türkiye Cumhuriyeti Milli Mayın Faaliyet Otoritesi

Millî Savunma Bakanlığı

Millî Mayın Faaliyet Merkezi Dairesi Başkanlığı

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü Yerleşkesi

Döğol Caddesi No:4 Anadolu Meydanı (Tandoğan)

06330 Yenimahalle / ANKARA

E-posta: turmac@msb.gov.tr

Tel: 0 (312) 4025430-31-32-33

Faks: 0 (312) 2131826

(Web: <https://msb.gov.tr/Mafam>)

MMFS – Mart 2026

Tüm hakları saklıdır.

İÇİNDEKİLER

Konu	Paragraf Nu.	Sayfa
Uyarı ve Telif Hakkı	-	2
Giriş	19.1.-19.4.	4
Çalışanların Sağlık Kontrolü	19.5.-19.8.	4-5
Doktor	19.9.-19.10.	5
ATT/AABT	19.11.-19.15.	5-6
Mayın Temizliğinde Tıbbi Destek	19.16.-19.17.	6
Acil Tıbbi Destek	19.18.-19.20.	6
Standart Uygulama Talimatları (SUT)	19.21.	6-7
Saha Gereksinimleri	19.22.	7
Acil Tıbbi Destek Seviyeleri	19.23.	7
Sağlık Sigortası Kapsamı	19.24.-19.27.	7-8
Tıbbi Eğitim	19.28.	8
İntibak Kursu	19.29.	8
Tazeleme Kursu	19.30.	8
İlk Yardım Eğitimi	19.31.	9
Hasta / Yaralı Tıbbi Tahliye ve Tedavisi	19.32.-19.34.	9
Kaza Usulleri	19.35.-19.36.	9
Kaza Sonrası Tim Liderleri Tarafından Yapılacak İşlemler	19.37.	10
Sağlık ve Hijyen	19.38.-19.39.	10
Yüklenici SUT'ları	19.40.-19.45.	10-11
EK-A İlk Yardım Travma Çanta Muhteviyatı Listesi	-	12-14
EK-B İleri Yaşam Destek Birimi Çanta Muhteviyatı	-	15-18
EK-C Kazazede Yaralı Kartı	-	19-20
Değişiklik Kaydı	-	21

TIBBİ DESTEK VE YARALI NAKLİ

GİRİŞ

19.1. PKMTS-19; ihale dokümanlarında belirtilen hükümler ile MMFS, PKMTS ve ilgili MMFSUT esasları çerçevesinde, mayın temizleme yüklenicilerinin operasyonel planlamalarına ve MAFAM D.Bşk.lığınca onaylı Standart Uygulama Talimatlarına (SUT) dâhil etmeleri gereken; acil durum yönetimi, olaylara ilk müdahale, yaralı tahliyesi ve nakli ile birlikte uygulanacak koruyucu ve tedavi edici tıbbi hizmetlerin asgari seviye, nitelik ve süreklilik esaslarını belirler.

19.2. Mayın temizleme faaliyetleri; mahiyeti gereği ölüm ve ağır yaralanma riski barındıran, yüksek tehlike sınıfında yer alan faaliyetlerdir. Buna ilaveten, zorlu arazi, iklim ve çevresel şartlarda uzun süreli çalışma ve barınma; personelin sağlık, fiziki yeterlilik ve psikolojik dayanıklılığı üzerinde ilave riskler oluşturur.

19.3. Bu risklerin kabul edilebilir seviyelere indirilmesi; ihale dokümanlarında öngörülen yükümlülükler ile MMFS ve ilgili MMFSUT hükümleri doğrultusunda;

- a. Personelin göreve uygun şekilde seçilmesi ve eğitilmesi,
- b. Göreve hazırlık süreçlerinin eksiksiz yürütülmesi,
- c. Yeterli nitelik ve kapasitede tıbbi destek unsurlarının tesis edilmesi,
- ç. Acil durum ve yaralı tahliye sistemlerinin planlanması, test edilmesi ve sürekliliğinin sağlanması,
- d. Emniyetli çalışma usullerinin tavizsiz uygulanması suretiyle mümkündür.

19.4. Etkin, erişilebilir ve sürekli bir tıbbi destek sistemi;

- a. Personelin görevini fiziksel olarak emniyetli şartlarda icra etmesini,
- b. Acil durumlarda ihale dokümanları, MMFS ve MMFSUT esasları çerçevesinde gerekli tıbbi müdahalenin gecikmeksizin sağlanmasını,
- c. Görev sahasında kurumsal güven ortamının tesis edilmesini temin eder.

ÇALIŞANLARIN SAĞLIK KONTROLÜ

19.5. Mayın temizleme faaliyetlerinde görevlendirilecek personel; üstleneceği görevleri yerine getirmesine veya acil durumlarda kendisine ya da başkalarına sağlanacak tıbbi desteği olumsuz etkileyecek herhangi bir sağlık sorununa sahip olmamalıdır.

19.6. Yüklenici tarafından istihdam edilecek personelin tamamı; göreve başlamadan önce, görevlerini icra etme kabiliyetlerini etkileyecek herhangi bir hastalık, enfeksiyon veya alerjisinin bulunmadığını; yeterli görme yetisine ve her iki kulakta işitme fonksiyonuna sahip olduğunu tevsik etmek maksadıyla, bir defaya mahsus olmak üzere tam teşekküllü bir hastaneden heyet raporu alacaktır. Bu raporların bir kopyası MAFAM D.Bşk.lığına sunulacak, asılları ise yüklenici tarafından muhafaza edilecektir. Sağlık raporları, personelin aşağıdaki sistemler yönünden tam sağlam olduğunu belgelendirecektir:

- a. Kardiyovasküler sistem,
- b. Ruhsal durum,
- c. Kas-iskelet sistemi,
- ç. Solunum sistemi (iyileşmiş tüberküloz hariç),
- d. Nörolojik sistem,

e. Tıbbi Destek.

19.7. Her bir mayın temizleme yüklenicisi; çalışanlarının sağlığının korunması ve acil durum veya hastalık hâllerinde uygun seviyede tıbbi müdahalenin sağlanabilmesi amacıyla, yeterli sayıda, uygun uzmanlık ve tecrübeye sahip bir sağlık ekibi oluşturmak zorundadır. Sağlık ekibinin tam teşkili yüklenicinin takdirinde olmakla birlikte, asgari kabul edilebilir destek seviyeleri aşağıda belirtilmiştir.

19.8. Akreditasyon kapsamında sunulan SUT'larda; sağlık personelinin sahip olması gereken nitelikler ile görev ve sorumluluklarına ilişkin detaylara açık şekilde yer verilecektir.

DOKTOR

19.9. Mayın temizleme faaliyetlerinin tamamı; Türkiye Cumhuriyeti Tıp Fakültelerinde veya eğitim ve araştırma hastanelerinde eğitim almış ya da Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından Türkiye'de hekimlik yapabileceğine dair yetki belgesi verilmiş bir doktor tarafından desteklenecektir. Doktor, yüklenicinin daimî kadrosunda bulunabileceği gibi operasyon sahasında görev yapmak üzere ayrıca istihdam edilebilir.

19.10. Doktor; rutin sağlık hizmetlerinin yürütülmesinin yanı sıra, aşağıda belirtilen tıbbi konularda yükleniciye danışmanlık yapar:

- a. Faaliyetler öncesinde kamp reviri ve acil müdahale odasının kurulması,
- b. Bölgedeki sağlık personeli ve sağlık kuruluşları ile etkin koordinasyonun sağlanması,
- c. Faaliyet sahalarının ziyaret edilmesi, ilk yardım noktalarının oluşturulması ve teçhiz edilmesi ile ATT/AABT'lerin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi,
- ç. Ambulansların uygun şekilde teçhiz edilmesi ve muhafazası,
- d. Mevcut tüm tıbbi teçhizatın bakım ve sürekliliğinin sağlanması,
- e. Hijyen ve sağlık tedbirlerine ilişkin olarak;
 - 1) Su kaynaklarının uygunluğu,
 - 2) Kamp alanlarının sağlık açısından riskli bölgelerden uzaklığı,
 - 3) Sahra tuvaletleri ve atık alanlarının yerleşimi,
 - 4) Yemekhane ve barınma alanlarının temizliği.
- f. İlaç ve tıbbi teçhizat stok kayıtlarının tutulması,
- g. Acil müdahaleler ile yaralanma ve hastalıklara ilişkin tıbbi raporların düzenlenmesi.

ACİL TIP TEKNİKERİ (ATT) / AMBULANS VE ACİL BAKIM TEKNİKERİ (AABT)

19.11. Her bir mayın temizleme timini desteklemek üzere asgari bir ATT/AABT görevlendirilecektir. Ayrıca, kamp revirinde doktoru desteklemek üzere yeterli sayıda AABT bulundurulacaktır.

19.12. ATT/AABT'lerin asgari olarak aşağıdaki şartları taşıması zorunludur:

- a. ATT'ler için Sağlık Meslek Lisesi, AABT'ler için Sağlık Meslek Yüksekokulu mezunu olmak,
- b. Cerrahi veya eşdeğer bir hastanede ya da mayın temizleme faaliyetlerinde **en az 2 yıl** mesleki tecrübeye sahip olmak,
- c. Sağlık Bakanlığı tarafından verilen Acil Sağlık Hizmetleri modül eğitimlerini (en az Travma ve Resüsitasyon Kursu ile Temel Modül) tamamlamış olmak.

19.13. ATT/AABT'ler; kullanılan ilaçlar ve hasta kayıtlarının eksiksiz tutulmasından, tıbbi teçhizatın bakım ve ikmalinden sorumludur.

19.14. Sahada görevlendirilen ATT/AABT'ler; günlük faaliyetler başlamadan önce tıbbi müdahale istasyonunun kurulmasını ve faaliyetler tamamlanana kadar faal tutulmasını sağlar.

19.15. Doktorun bulunmadığı sahalarda, mayın temizleme faaliyetleri AABT'ler tarafından desteklenebilir.

MAYIN TEMİZLİĞİNDE TIBBİ DESTEK

19.16. Mayın temizleme personelinin tamamına, görev süresince asgari olarak aşağıda belirtilen seviyelerde tıbbi destek sağlanacaktır.

19.17. Rutin Tıbbi Destek: Mayın temizleme yüklenicileri gerek faaliyet sahasında gerekse kamp alanlarında görev yapan personeline yönelik olarak rutin tıbbi destek sağlamak üzere gerekli hazırlıkları yapmakla yükümlüdür. Rutin tıbbi destek; hafif hastalıklar, küçük yaralanmalar ve günlük sağlık sorunlarının teşhis ve tedavisini kapsar.

ACİL TIBBİ DESTEK

19.18. Etkin bir tıbbi destek sistemi ve uygulanabilir bir yaralı tahliye planı, mayın temizleme faaliyetlerinin temel emniyet prensiplerindedir. Yükleniciler; sahada zamanında ve etkili müdahaleyi sağlayacak şekilde yapılandırılmış bir acil tıbbi destek sistemini tesis etmekle yükümlüdür. Tüm personel tarafından tam olarak anlaşılabilir ve düzenli olarak tatbikatı yapılan bir plan bulunmaksızın hiçbir mayın temizleme faaliyeti başlatılamaz.

19.19. Kaza durumunda uygulanacak yaralı tahliye yöntemi açık, anlaşılır ve sahadaki tüm personel tarafından bilinir olacaktır. Esas tahliye yöntemi, karayolu ile en yakın uygun hastaneye sevkidir. Tüm faaliyet sahaslarından hastanelere ulaşımı gösteren güzergâh kartları hazırlanacak; ambulans şoförleri ve AABT'ler, faaliyetler başlamadan önce bu güzergâhları fiilen tanıyacaktır.

19.20. Tüm personel, mayın temizleme sahaslarına ve tehlikeli bölgelere girmeden önce kan gruplarını kontrol noktasında kayıt altına alacaktır.

STANDART UYGULAMA TALİMATLARI (SUT)

19.21. Yüklenicilerin SUT'larında, kendi personeline sağlanacak tıbbi desteğin seviyesi; ihale dokümanlarında belirtilen hükümler ile MMFS ve ilgili MMFSUT esasları doğrultusunda açık, net ve ölçülebilir şekilde tanımlanır. Asgari kabul edilebilir şartlar aşağıda belirtilmiştir:

a. Her bir mayın temizleme timine, ihale dokümanları ile MMFS/MMFSUT'ta tanımlanan reaksiyon süresi ve mesafe esaslarını karşılayacak şekilde; muhteviyatı yüklenici SUT'larında düzenlenen ilk yardım/travma çantası ile birlikte en az bir eğitimli ATT/AABT konuşlandırılır.

b. Herhangi bir mayın temizleme ekibine erişebilecek kapasitede; ihale dokümanlarında ve MMFS/MMFSUT'larda öngörülen süre, mesafe ve hazır bulunma kriterlerini sağlayacak şekilde yeterli sayıda AABT ve/veya doktor hazır bulundurulur.

c. Arazi şartlarında hareket kabiliyetine sahip ve şoförüyle birlikte hazır bir ambulans; ihale dokümanları ile MMFS/MMFSUT'ta tanımlanan reaksiyon süresi, erişilebilirlik ve kapsama kriterlerini sağlayacak mevkide konumlandırılır. Bunun mümkün olmadığı hâllerde, AABT; ileri yaşam destek donanımına sahip tıbbi çanta ve araziye uygun bir nakil aracı ile hazır bulundurulur. Ambulanslar TS-EN 1789 standardına uygun olur; Ambulans Hizmeti ve Araç Uygunluk Belgeleri yüklenici tarafından temin edilir.

ç. Sahadaki tıbbi malzeme; ağır travmalar ve ciddi yaralanmaların, ihale dokümanları ile MMFS/MMFSUT esaslarında öngörülen seviyede stabilize edilmesine imkân verecek yeterlilikte bulundurulur.

d. ATT/AABT'ler tarafından taşınması zorunlu tıbbi ikmal malzemeleri, yürürlükteki Acil Sağlık Hizmetleri mevzuatı ile ihale dokümanları ve MMFS/MMFSUT hükümleri doğrultusunda belirlenir.

e. Tıbbi ikmal malzemeleri düzenli olarak kontrol edilir ve yüklenici SUT'larında tanımlanan usullere göre yönetilir:

- 1) Acil kullanım için kolay erişilebilir şekilde paketlenir,
- 2) İlaçlar son kullanma tarihleri içinde muhafaza edilir,
- 3) Tüm steril malzemeler orijinal ve kapalı ambalajlarında saklanır.

f. AABT ve/veya yaralı tahliye aracının sahadan ayrılması ya da kullanılamaz hâle gelmesi durumunda; ihale dokümanları ile MMFS/MMFSUT hükümlerinde tanımlanan asgari tıbbi destek kapasitesi yeniden tesis edilinceye kadar faaliyetler derhal durdurulur.

SAHA GEREKSİNİMLERİ

19.22. Faaliyetlerin başlamasından önce, aşağıda belirtilen asgari saha gereksinimleri temin edilecektir:

a. Mayın temizleme sahası ile yüklenici karargâhı arasında sürekli ve kesintisiz bir haberleşme sistemi kurulacaktır.

b. Hasta ve yaralı tahliyesine ilişkin yazılı talimatlar her operasyon sahasında bulundurulacak; personelin tamamına bu usuller hakkında aylık eğitim ve tatbikat yaptırılacaktır. Tatbikatlar kayıt altına alınacaktır.

ACİL TIBBİ DESTEK SEVİYELERİ

19.23. Acil tıbbi destek dört seviyede sınıflandırılmıştır. Hasta veya yaralının durumu; doktor ve/veya AABT tarafından yapılan değerlendirme doğrultusunda, uygun görülen seviyedeki sağlık tesisine doğrudan sevk edilebilir.

a. **Seviye 1:** Olay yerinde sağlanan ilk yardım ve yaralı tahliye aracına erişimi kapsayan, en az bir ATT/AABT tarafından verilen tıbbi destektir.

b. **Seviye 2:** Tahliye öncesinde hastanın stabilize edilebildiği temel acil müdahale merkezlerinde sağlanan tıbbi destektir.

c. **Seviye 3:** Geniş kapsamlı cerrahi müdahale ve uzmanlık düzeyinde tedavi imkânı bulunan hastanelerde sağlanan destektir.

ç. **Seviye 4:** Müdahale sonrası bakım, rehabilitasyon ve uzun süreli ileri seviye tıbbi hizmetleri kapsar.

SAĞLIK SİGORTASI KAPSAMI

19.24. Yüklenici; istihdam ettiği tüm personele, bedeli personele yansıtılmaksızın, ihale dokümanlarında belirtilen hükümler ile MMFS ve ilgili MMFSUT esasları çerçevesinde, geçerli mevzuata uygun şekilde sağlık sigortası ve ferdi kaza sigortası yaptırmakla yükümlüdür. Sigorta poliçeleri, mayın temizleme faaliyetlerinin yüksek risk niteliği dikkate alınarak düzenlenir; teminat türleri, kapsamı, limitleri, süreleri ve uygulanmasına ilişkin tüm hususlar ihale dokümanlarında belirtilen şartlara uygun olur.

19.25. Sigorta kapsamı asgari olarak aşağıdaki hususları içerir:

- a. Travmaya bağlı yaralanmalar ve ölüm hâlleri,
- b. Tam kalıcı maluliyet ve ölüm durumları,
- c. Kısmi kalıcı maluliyet hâllerinde, maluliyet oranına bağlı tazminat esasları,
- ç. Geçici tam veya kısmi sakatlık durumlarında gelir kaybına yönelik tazminat uygulamaları.

19.26. Sigorta teminatlarının türü, kapsamı ve parasal karşılıkları; ihale dokümanlarında tanımlanan hükümler ile MMFS ve ilgili MMFSUT dokümanlarında yer alan iş sağlığı ve güvenliği, personel güvenliği ve risk yönetimi esasları doğrultusunda belirlenir. Yüklenici, bu teminatların görev süresince kesintisiz olarak yürürlükte olmasını sağlamakla yükümlüdür.

19.27. Sigorta poliçeleri göreve başlanmadan önce MAFAM D.Bşk.lığına sunulur; geçerliliği, kapsamı ve sürekliliği KG/KK faaliyetleri kapsamında denetlenir. İhale dokümanlarında ve MMFS/MMFSUT hükümlerinde öngörülen şartları sağlamayan sigorta poliçeleri kabul edilmez; bu durum faaliyetlerin başlatılmaması veya durdurulması sebebi sayılır.

TIBBİ EĞİTİM

19.28. Sağlık personelinin; mesleki bilgi, beceri ve yetkinlik seviyelerini muhafaza edebilmesi amacıyla düzenli aralıklarla tazeleme eğitimleri alması zorunludur. Yükleniciler; sağlık personeli için aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yıllık tazeleme eğitimlerinin planlanmasını ve icrasını sağlayacaktır.

İNTİBAK KURSU

19.29. ATT/AABT'lerin tamamı; daha önce mayın temizleme faaliyetlerinde görev almış olsun veya olmasın, sahada görevlendirilmelerinden önce PKMTS-19 hükümlerine intibak edebilmeleri maksadıyla bir İntibak Kursuna katılmak zorundadır. Bu kurs asgari olarak aşağıdaki hususları kapsar:

- a. Mayın temizleme faaliyetlerinin genel tanıtımı ve yüklenicinin teşkilat yapısı,
- b. Sağlık personelinin görev, yetki ve sorumlulukları,
- c. Yüklenicinin tıbbi destek sistemi ve organizasyonu,
- ç. İlk yardım faaliyetlerinin yönetimi,
- d. Tıbbi tahliye usulleri,
- e. Mayın temizleme faaliyetleri sırasında karşılaşılabilecek hastalıklar ile mayın ve patlamamış mühimmat kazaları sonucu oluşabilecek yaralanmalar,
- f. Sahada kullanılan ilaç ve tıbbi teçhizatın tanıtımı ve kullanımı,
- g. Kamp ve saha alanlarında genel sağlık ve hijyen uygulamaları,
- ğ. Mayın risk eğitimi,
- h. Yüklenici tarafından kullanılan haberleşme sistemlerinin kullanımı.

TAZELEME KURSU

19.30. Yükleniciler; sağlık personelinin mesleki yetkinliğini sürdürmesi, yeni tıbbi teknik ve uygulamalar konusunda bilgilendirilmesi maksadıyla, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen esaslara uygun tazeleme eğitimlerinin alınmasını sağlayacaktır. Bu eğitimler; özellikle mayın ve mühimmat kazaları sonucu meydana gelen yaralanmaların tedavisine yönelik olacak ve yüklenicinin SUT'ları ile uyumlu şekilde icra edilecektir.

İLK YARDIM EĞİTİMİ

19.31. Operasyonel, idari ve destek personelinin tamamı; hazırlık, planlama ve görev süresince yetkinliklerinin korunması amacıyla asgari yılda bir kez Temel İlk Yardım Eğitimi alacaktır. Eğitim programı asgari olarak aşağıdaki konuları kapsar:

- a. Hastanın acil değerlendirilmesi (hava yolu, solunum ve dolaşım),
- b. Temel yaşam desteği ve kalp masajı,
- c. Kanamaların kontrolü,
- ç. Kırık ve çıkıklarda atel uygulaması,
- d. Yaralı taşıma ve tahliye teknikleri.

HASTA / YARALI TIBBİ TAHLİYE VE TEDAVİSİ

19.32. Hasta/yaralı tıbbi tahliyesi ve tedavisi; yalnızca mayın kazalarıyla sınırlı olmayıp, ciddi yaralanma ve hastalıkla sonuçlanan tüm kaza ve olaylarda uygulanır. Her durumda planlama ve icra; hastanın mümkün olan en kısa sürede, en uygun seviyede tıbbi tedaviye ulaşmasını sağlayacak şekilde yürütülür.

19.33. Tıbbi Tahliye: Olayın hemen ardından acil tıbbi müdahalenin uygulanmasını müteakip, hasta/yaralı; daha ileri seviyede tedavi alabilmesi amacıyla, en uygun sevk vasıtası kullanılarak olay yerinden uygun sağlık kuruluşuna tahliye edilir. Tahliye süresince tıbbi tedavi ve gözlem kesintisiz olarak sürdürülür.

19.34. Tıbbi Tahliye Öncelikleri: Hasta veya kazazedenin durumuna ilişkin ilk değerlendirme, olayın meydana geldiği yerde ATT/AABT tarafından yapılır. Birden fazla kazazedenin bulunduğu durumlarda, bu değerlendirme tahliye ve tedavi önceliklerinin belirlenmesi amacıyla esas alınır. Yapılan değerlendirme; ambulansla görevli doktor veya AABT tarafından teyit edilir veya gerekli görülmesi hâlinde revize edilir.

KAZA USULLERİ

19.35. Yüklenicilerin SUT'larında, bir kaza durumunda uygulanacak usuller ayrıntılı şekilde düzenlenecektir. Bu usuller asgari olarak aşağıdaki hususları kapsar:

- a. Çalışmaların derhal durdurulması ve denetçi ile ATT/AABT'nin kazadan haberdar edilmesi,
- b. Kazazedenin temizlenmemiş bir sahada bulunması hâlinde; tim lideri tarafından çevrenin emniyetli hâle getirilmesi ve kazazedenin güvenli bir alana taşınmasının organize edilmesi,
- c. Yüklenici karargâhının, KG/KK yüklenicisinin ve bu kanalla MAFAM D.Bşk.lığının gecikmeksizin bilgilendirilmesi,
- ç. AABT ekibi tarafından ilk yardımın uygulanması; emniyet şeridinden ilk yardım noktasına sedyeye ile tahliye edilmesi ve müteakiben ambulans veya yaralı tahliye aracı ile sevk yönetilmesi.

19.36. Tıbbi müdahaleyi aksatmamak kaydıyla; araştırma ve sigorta amaçlı olmak üzere kazazede **Yaralanma Kartı ve Kazazede Raporunun (EK-C) hazırlanmasına** başlanır. Tahliyenin tüm safhaları; yazılı ve gerektiğinde görsel kayıtlarla belgelenir.

- a. Bir üst seviye tıbbi tesis, kazazedenin durumu hakkında önceden bilgilendirilir.
- b. Kazazede; tıbbi gözetim altında, en uygun seviyedeki sağlık tesisine sevk edilir.
- c. Hastanın hastaneye transferi sağlık personeli refakatinde gerçekleştirilir.

ç. Yüklenici tarafından hazırlanan yazılı kaza raporu, kazanın meydana gelmesini müteakip en geç 24 saat içerisinde MAFAM D.Bşk.lığına sunulur.

KAZA SONRASI TİM LİDERLERİ TARAFINDAN YAPILACAK İŞLEMLER

19.37. Bir kaza sonrasında tim liderleri tarafından aşağıdaki işlemler sırasıyla yerine getirilir:

- a. Personelin tamamı sayılarak başka yaralı bulunmadığından emin olunur,
- b. Kazanın meydana geldiği saha veya teknik keşif şeridi kapatılır,
- c. Yaralı personele ait teçhizat ve eşyalar sayılır; kazaya doğrudan karışan hiçbir teçhizat, soruşturma tamamlanmadan yerinden oynatılmaz,
- ç. Gerekli görülmesi hâlinde teçhizatın korunması maksadıyla nöbetçiler görevlendirilir,
- d. O günkü faaliyetler sonlandırılır ve ekip kamp alanına intikal eder,
- e. Kazaya şahit olan veya yakın bölgede görev yapan personelin yazılı beyanları alınır,
- f. Şok ve travma yaşayan personele psikososyal destek önerilir,
- g. Yaralı personele ait, kazaya karışmamış kişisel eşyalar toplanarak emniyet altına alınır.

SAĞLIK VE HİJYEN

19.38. Denetçiler ve Tim Liderleri; personelin sağlık ve hijyen kurallarına riayetinden sorumludur. Personelin genel sağlık durumu düzenli olarak izlenecek; gerekli hâllerde doktor veya AABT'lerden görüş alınacaktır.

19.39. Personelin tamamı; kendi sağlık ve hijyeninden birinci derecede sorumludur. Mevcut çevre ve iklim koşulları dikkate alınarak hastalık ve rahatsızlık risklerinin azaltılmasına yönelik tedbirler alınacak; çalışma ve barınma alanlarında oluşabilecek sağlık risklerine karşı gerekli önlemler uygulanacaktır.

YÜKLENİCİ SUT'LARI

19.40. Mayın temizleme yüklenicileri; bu standartta, ihale dokümanlarında, MMFS, PKMTS ve ilgili MMFSUT dokümanlarında yer alan tüm hüküm ve esasları asgari gereklilik olarak kabul ederek, tıbbi destek ve yaralı nakline ilişkin Standart Uygulama Talimatlarını (SUT) hazırlar ve MAFAM D.Bşk.lığının onayına sunar.

19.41. Yüklenici SUT'ları; planlama, hazırlık, icra ve saha kapatma safhalarının tamamını kapsayacak şekilde, acil tıbbi destek sisteminin teşkilini, görev ve sorumluluk dağılımını, personel yeterliliklerini, tıbbi teçhizat ve araç gereç standartlarını, yaralı tahliye zincirini, koordinasyon mekanizmalarını, kayıt ve raporlama usullerini açık, uygulanabilir ve denetlenebilir biçimde düzenler.

19.42. Yüklenici SUT'larında asgari olarak aşağıdaki hususlara yer verilir:

- a. Sağlık ekibinin teşkili, görevleri, yetkileri ve sorumlulukları,
- b. Doktor, ATT ve AABT'nin görev tanımları ile vardiya ve hazır bulunma esasları,
- c. Kamp reviri, saha ilk müdahale noktaları ve ambulans konuşlandırma düzeni,
- ç. Acil durum yönetimi, hasta/yaralı tahliye planı ve alternatif sevk güzergâhları,
- d. Tıbbi teçhizat, ilaç, sarf malzemesi ve stok kontrol sistemi,
- e. Kaza ve olaylarda uygulanacak tıbbi müdahale akışları,
- f. Sağlık kayıtları, raporlama, gizlilik ve veri güvenliği esasları,

- g. Sağlık ve hijyen uygulamaları ile bulaşıcı hastalıklara karşı tedbirler,
- ę. Tıbbi eğitim, intibak ve tazeleme faaliyetleri,
- h. Tatbikat, denetim ve sürekli iyileştirme mekanizmaları.

19.43. Yüklenici SUT'ları; yayımlanmadan ve sahada uygulanmadan önce MAFAM D.Bşk.lığı tarafından incelenir ve yazılı onay verilmedikçe yürürlüğe konulamaz. Onaylanmamış veya revizyonu onaylanmamış hiçbir SUT kapsamında faaliyet icra edilemez.

19.44. Yüklenici, SUT'ların güncelliğini sağlamak, sahadaki uygulamalarla uyumunu sürekli izlemek ve ihtiyaç hâlinde revizyon tekliflerini gecikmeksizin MAFAM D.Bşk.lığına sunmakla yükümlüdür. Revizyonların hazırlanması, onayı, yayımı ve muhafazası MMFSUT hükümleri doğrultusunda yürütülür.

19.45. Yüklenici SUT'larının uygulanması, dahili ve harici KG/KK faaliyetleri kapsamında denetlenir. SUT hükümlerine aykırı uygulamalar uygunsuzluk olarak değerlendirilir ve düzeltici/önleyici faaliyetlere esas teşkil eder.

EK-A

İLK YARDIM TRAVMA ÇANTA MUHTEVİYATI LİSTESİ

TRAVMA ÇANTALARINDA BULUNAN MALZEMELER LİSTESİ		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
1	Maske ile manuel havalandırma çantası (* Pediatrik yok)	Her biri 1
2	Oral havayolu tek kullanımlık çeşitli ebatlar 2,3,4	Her biri 1
3	Koruyucu gözlük	1
4	Keskin atma kabı	-
5	İntravenöz Kanül boyutu 14G, 16G, 18G, 20G	-
6	I.V yönetim seti	-
7	Tıbbi yapışkan bant 2.5 cm	4
8	Venöz turnike	4
9	Alkollü çubuklar (Alkol + Pamuk) * Alkol ihtiyacı	25
10	Şırınga 5ml	-
11	Şırınga 10ml	-
12	İğne 21G	-
13	Enjeksiyonluk su veya NaCl%0,9 10ml	-
14	Medikal Ürünler (5 steril + 10 steril olmayan)	10 pr
15	Üçgen bandajlar 2	4
16	Steril Pansuman (10x10 veya 10x20) (5x7,5x7,5-3x30x80)	Her biri 20
17	Bandaj 10 cm	10
18	Bandaj 15 cm	10
19	Büyük çok travmalı karın-göğüs pansumanı	4
20	Yanık sargıları	-
21	Göz Pedleri	8
22	Basınçlı pansuman- tarla pansuman	8
23	Antiseptik solüsyon	-
24	Üst Ekstremitte Ateli (ör. Sam, Kramer, karton)	4
25	Alt Ekstremitte Ateli (örn. Ahşap, karton)	4
26	Uzun bacak Ateli	4
27	Kısa bacak Ateli	4
28	Servikal sert boyunluk seti veya ayarlanabilir sert boyunluk	2
29	Üniversal makaslar (paramedik makaslar)	1

TRAVMA ÇANTALARINDA BULUNAN MALZEMELER LİSTESİ		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
30	Pansuman makası	1
31	Kelly Forseps	-
32	Pansuman Forseps	-
33	Stetoskop	1
34	Tansiyon Manometresi	1
35	Yaralı Triyaj etiketleri (set 5)	2
36	Gazlı bez Pedleri, Orta Meşale (Tercihen Kalemlik)	25
37	Steril Neşter	1
38	Laringoskop Seti	-
39	Portatif Oksijen Tüpü	1

* Çanta Muhteviyatındaki ilaç ve Tıbbi Malzemeler Doktor Nezaretinde kullanılacaktır.

NOT: Her Mayın Temizleme Timinde 1 Adet portatif Travma / Omurga Tahtası, Sabitleme Kemer ve Baş Sabitleyici ile birlikte bulunacaktır.

İLAÇLAR		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
1	ADRENALİN AMP. 1 mg.	
2	AMİNOCARDOL AMP.	
3	LİDOKAİN %2 AMP.	
4	ATROPİNAMP. 0.5 mg.	
5	ANTİHİSTAMİNİK AMP	
6	BETA BLOKER AMP	
7	SPAZMOLİTİK AMP	
8	CALCIUM AMP.	
9	CITANEST FLK. (PRİLOCİNE)	
10	KORTİKOSTEROİD AMP.	
11	DİAZEPAM AMP. *	
12	DİLTİAZEM 25 mg. AMP.	
13	DOPAMİN 40 AMP.	
14	DORMİCUM 5 mg. AMP.	
15	ANTIEMETİK AMP.*	

İLAÇLAR		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
16	ANTİEPİLEPTİK AMP. *	
17	ETİL CHLORIDE SPREY	
18	İSOPTİN AMP.	
19	JETOCAİNE AMP	
20	LASİX AMP. (FUROSEMİDE)	
21	AMİADARONE AMP	
22	ANALJEZİK AMP*	
23	NaHCO3 AMP.	
24	NALOKSAN AMP.	
25	NİTRODERM TTS 5 mg. VE 10mg	
26	H2 BLOKER AMP	
27	SERUM FİZYOLOJİK AMP.	
28	İNHALER VEYA NEBUL (SALBUTAMOL)	
29	ANESTEZİK POMAD	-
30	ANTİMİKROBİYAL POMAD	-
31	SİLVERDİN POMAD	-
32	ASETİLSALİSİLİK ASİT TB	-
33	AKTİF KÖMÜR TÜP	-
34	İSORDİL 5 mg. TB	-
35	KAPTORİL TB. 25 mg.	-
36	%20 DEXTROSE 500 cc.	-
37	İSOLYTE 500 cc.	2
38	İSOLYTE P 500 cc.	-
39	İSOLYTE S 500 cc.	-
40	İZOTONİK 500 cc.	-
41	MANNİTOL 500 cc.	-
42	RİNGER LAKTAT 500 cc.	-
43	MAGNEZYUM SÜLFAT	-
44	FLUMAZENİL	-
45	PARACETAMOL TABLET	-

(*) Bu grup ilaçlar içerisinde kontrole tabi olanlar; suistimal edilmesi riskine karşı ambulansa görevli doktora zimmet karşılığı teslim edilecek ve kayıtları usulüne uygun olarak tutulacaktır.

EK-B

İLERİ YAŞAM DESTEK BİRİMİ ÇANTA MUHTEVİYATI

TRAVMA ÇANTALARINDA BULUNAN MALZEMELER LİSTESİ		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
1	Maske ile manuel havalandırma çantası (* Pediatrik yok) **	Her biri 1
2	Oral havayolu tek kullanımlık çeşitli ebatlar 2,3,4(1,5 ekle)	Her biri 1
3	Koruyucu gözlük	1
4	Keskin atma kabı	
5	İntravenöz Kanül boyutu 14G, 16G, 18G, 20G	
6	I.V yönetim seti	
7	Tıbbi yapışkan bant 2.5 cm	4
8	Venöz turnike	4
9	Alkollü çubuklar (Alkol + Pamuk) * Alkol ihtiyacı	25
10	Şırınga 5ml	-
11	Şırınga 10ml	-
12	İğne 21G	-
13	Enjeksiyonluk su veya NaCl%0,9 10ml	-
14	Medikal Ürünler (5 steril + 10 steril olmayan)	10 pr
15	Üçgen bandajlar 2	4
16	Steril Pansuman (10x10 veya 10x20) (5x7,5x7,5-3x30x80)	Her biri 20
17	Bandaj 10 cm	10
18	Bandaj 15 cm	10
19	Büyük çok travmalı karın-göğüs pansumanı	4
20	Yanık sargıları	-
21	Göz Pedleri	8
22	Basıncılı Pansuman-tarla pansuman	8
23	Antiseptik solüsyon	-
24	Üst Ekstremitte Ateli (ör. Sam, Kramer, karton)	4
25	Alt Ekstremitte Ateli (ör. Ahşap, karton)	4
26	Uzun bacak Ateli	4
27	Kısa bacak Ateli	4
28	Servikal sert boyunluk seti veya ayarlanabilir sert boyunluk	2

S/N	Malzeme / ilaç ismi	Miktarı
29	Üniversal makaslar (Paramedik makaslar)	1
30	Pansuman makası	1
31	Kelly Forseps	-
32	Pansuman Forseps	-
33	Stetoskop	1
34	Tansiyon manometresi	1
35	Yaralı Triyaj etiketleri (set 5)	2
36	Gazlı Bez Pedleri, orta	25
37	Meşale (tercihen kalemlik)	1
38	Steril neşter	-
39	Laringoskop seti	1
39	Portatif oksijen tüpü	-

* Çanta Muhteviyatındaki ilaç ve Tıbbi Malzemeler Doktor Nezaretinde kullanılacaktır.

* Ambulans desteği bulunmayan sahalarda kullanılacak İleri Yaşam Destek Birimi Çanta Muhteviyatı.

NOT: Her Mayın Temizleme Timinde 1 Adet portatif Travma / Omurga Tahtası, Sabitleme Kemer ve Baş Sabitleyici ile birlikte bulunacaktır.

İLAÇLAR			
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı	
1	ADRENALİN AMP. 1 mg.	10	
2	AMİNOCARDOL AMP.	4	
3	LİDOKAİN %2 AMP.	5	
4	ATROPİNAMP. 0.5 mg.	10	
5	ANTİHİSTAMİNİK AMP	4	
6	BETA BLOKER AMP	2	
7	SPAZMOLİTİK AMP	4	
8	CALCIUM AMP.	3	
9	CITANEST FLK. (PRİLOCİNE)	1	
10	KORTİKOSTEROİD AMP.	10	
11	DİAZEPAM AMP. *	5	
12	DİLTİAZEM 25 mg. AMP.	2	
13	DOPAMİN 40 AMP.	2	
14	DORMİCUM 5 mg. AMP.	1	
15	ANTIEMETİK AMP. *	2	
16	ANTIİPİLEPTİK AMP. *	2	
17	ETİL CHLORIDE SPREY	1	
18	İSOPTİN AMP.	2	
19	JETOCAİNE AMP	2	
20	LASİX AMP. (FUROSEMİDE)	5	
21	AMİADARONE AMP	2	
22	ANALJEZİK AMP*	10	
23	NaHCO3 AMP.	10	
24	NALOKSAN AMP.	1	
25	NİTRODERM TTS 5 mg. VE 10mg	2 şer	
26	H2 BLOKER AMP	4	
27	SERUM FİZYOLOJİK AMP.	10	
28	İNHALER VEYA NEBUL (SALBUTAMOL)	1 İNHALER	6 NEBUL
29	ANESTEZİK POMAD	2	
30	ANTİMİKROBİYAL POMAD	2	
31	SİLVERDİN POMAD	2	
32	ASETİLSALİSİLİK ASİT TB	10	

İLAÇLAR		
S/N	Malzeme / İlaç İsmi	Miktarı
33	Aktif Kömür Tüp	2
34	İSORDİL 5 mg. TB	1
35	KAPTORİL TB. 25 mg.	1
36	%20 DEXTROSE 500 cc.	-
37	İSOLYTE 500 cc.	5
38	İSOLYTE P 500 cc.	-
39	İSOLYTE S 500 cc.	-
40	İZOTONİK 500 cc.	-
41	MANNİTOL 500 cc.	2
42	RİNGER LAKTAT 500 cc.	-
43	MAGNEZYUM SÜLFAT	-
44	FLUMAZENİL	2
45	PARACETAMOL TABLET	10

(*) Bu grup ilaçlar içerisinde kontrole tabi olanlar; suistimal edilmesi riskine karşı ambulansa görevli doktora zimmet karşılığı teslim edilecek ve kayıtları usulüne uygun olarak tutulacaktır.

EK-C

KAZAZEDE YARALI KARTI

Yüklenici:			
Kazazede Adı:		Cinsiyet: E / B	Yaş:
Milliyeti:			
Yaralanma Tarihi:		Yaralanma Zamanı:	
Yaralanma Tipi:	Şok / Parça / Yanık / Diğer:		
Genel Durumu:			
Tıbbi Değerlendirme:			

Yaralanmanın konumu

Right eye ☐	☐ Left eye	☐ Head
Right hearing ☐	☐ Left hearing	☐ Neck
Chest ☐	☐ Abdomen	☐ Back
Right lower arm ☐	☐ Left lower arm	☐ Left upper arm
Right hand/ fingers ☐	☐ Left hand/ fingers	☐ Right upper arm
Right lower leg ☐	☐ Left lower leg	☐ Pelvis/ buttocks
Right foot/toes ☐	☐ Left foot/toes	☐ Right upper leg
		☐ Left upper leg

Açıklama: A- Aşınma, AM- Amputasyon, TAM- Travmatik Amputasyon, Y- Yanık / Renk Bozulması, D- Dislokasyon,

K- Kırık, FR- Fragman, K- Kanama, İH- İç Kanama, L- Laktasyon, FK- Fonksiyon Kaybı

* Bu kart her bir kazazede için doldurulacaktır.

* Doldurulan kart, tamamlanmış kazazede tedavi kartının her bir kopyası ile birlikte bulunmak zorundadır.

KAZAZEDE TEDAVİ KARTI

Hastanın Adı:					
Hasta Yakını	EVET/HAYIR	Kan Grubu		Grup Kontrolü:	EVET/HAYIR
Olay Tarihi:			Olay Saati:		
Ev / Hasta Yakını Adresi:					
TEDAVİ KAYDI					
S/N	Tarih ve Saat	Verilen İlaç	Verilen Tedavi	Açıklamalar	

Tedavi Eden:

İmza:

Hastane:

Tarih:

Değişiklik Kaydı

PKMTS Değişiklik Yönetimi

PKMTS serisi standartlar yıllık olarak resmi gözden geçirmeye tabi tutulur; ancak bu durum, yıl içinde faaliyetlerin güvenliği ve etkinliği veya yazım hataları nedeniyle değişiklik yapılmasını engellemez. Değişiklikler sadece MAFAM D.Bşk.lığı yetkisinde yapılabilir. PKMTS'nin yenilenmesi veya değiştirilmesi hakkında olan herhangi bir mütalaa veya teklif MAFAM'a yapılmak zorundadır.

PKMTS'de değişiklik yapıldığında, aşağıdaki tabloda belirtildiği şekilde; numara, tarih ve değişikliğin genel detayları verilecektir.

PKMTS'nin resmi gözden geçirilmesi tamamlandığında, yeni baskılar yayımlanabilir. Yeni baskıya kadar yapılmış olan değişiklikler yeni baskının içinde bulunacak ve değişiklik kaydı tablosu temizlenecektir. Müteakip resmi gözden geçirme işlemi yapılmıncaya kadar değişikliklerin kaydedilmesine yeniden başlanacaktır.

<i>Değişiklik Numarası</i>	<i>Değişiklik Tarihi</i>	<i>Değişiklik Yapılan/Bölüm/Paragraf</i>	<i>Değişiklik Detayları</i>
1			
2			
3			
4			
5			